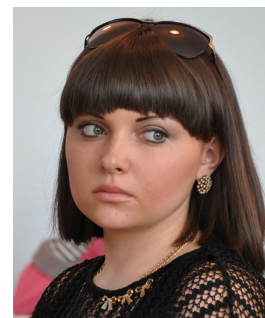

Телійчук В. Г.

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент

Ігнатова Н. П.

студентка

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

УДК 343.9

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАСИЛЛЯ ЯК ОКРЕМОГО ВИДУ КОМУНІКАТИВНОГО ЗВ'ЯЗКУ У СУСПІЛЬСТВІ

Розглянуто проблеми спілкування у сучасному суспільстві через відсутність навичок соціокультурного спілкування з точки зору клінічної кримінології, а також розглянуто феномен насилля як окремий вид природного комунікативного зв'язку у суспільстві.

Ключові слова: феномен насилля, соціокультурне суспільство, комунікативні зв'язки, насилля, типовий стан агресії.

Постановка проблеми. Людська сутність проявляється саме у спілкуванні. Тобто спілкування не лише пронизує усе психічне життя людини і забезпечує можливість активного задоволення її пізнавальних суспільних потреб, але й виступає засобом реалізації внутрішнього світу та можливостями особистості [1].

Також слід наголосити, що кримінологічне дослідження взаємозв'язку навичок міжособистісного спілкування і спільної суспільної життєдіяльності всіх членів суспільства досі відсутнє. І вже говорячи про відсутність правильних навичок міжособистісного спілкування, соціокультурного досвіду членів суспільства, правильних моделей комунікативного зв'язку, слід наголосити, що все це призводить до відсутності в людей досвіду нормального спілкування, а це в свою чергу спричиняє появу в багатьох членів суспільно небезпечної діяльності, тоді як інша частина суспільства набуває навичок віктимної поведінки. Виходить, що рольова позиція однієї частини суспільства виявляється саме у застосуванні насилля при спілкуванні з іншою частиною населення, яка поводить як жертва.

Комунікативні зв'язки – це форми спілкування, які використовуються у суспільстві і можуть бути наскрізь пронизані насиллям. Якщо говорити про фізичне насилля як про, на жаль, звичний для всіх вид спілкування, то ми звертаємося до таких стереотипних, широко застосовуваних висловів, як: «розуміти тільки мову сили», «люди зі світу насильства», «діяти силовими засобами» тощо, і цих висловів дуже багато. Типовий стан агресії у цих ви-

словах характеризується гострим, часто афективним переживанням гніву, імпульсивною неупорядкованою активністю, у ряді випадків саме бажанням на комусь чи чомусь «зірвати зло» [2, с. 76-77]. Такий вид комунікативних зв'язків прийнятий на всіх рівнях соціального суспільства – починаючи від державного рівня, соціальних мікрогруп і закінчуючи побутовим рівнем, яскравим прикладом якого є побутове насилля.

Отже, на нашу думку, слід звернути увагу на таку гостру і болючу проблему, як суспільна небезпека, що породжується через комунікативні зв'язки у суспільстві.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Наукових досліджень на тему насильства та комунікації існує обмаль. Увагу даній проблемі приділяли такі автори, як: С.Д. Максименко, В.О. Зайчук, В.В. Клименко, М.В. Папуч, В.О. Соловієнко та ін. Незважаючи на вагомий внесок науковців у розробку зазначеної проблематики, слід зазначити, що саме питанням досліджень насильства як окремого виду природного комунікативного зв'язку у суспільстві у запропонованих нами напрямках соціологічної, семіотичної та клінічної кримінології не проводилось.

Основна мета статті полягає у визначенні засобами кримінологічної семіотики феномена насилля як окремого виду природного комунікативного зв'язку у суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Жодна організація не може існувати без розвиненої інформаційної інфраструктури. Особливої значимості остання набуває в сучасних умовах, коли здійснюється справжня інформаційна революція – стрімке, кількісне і якісне перетворення інформаційної сфери, що супроводжується трансформацією не тільки технічної, а й соціальної, соціокультурної основи людства. На пріоритетні позиції у світі починають виходити не ті країни, які виробляють найбільшу кількість озброєння чи видобувають енергетичних ресурсів, а ті, які, спираючись на новітні наукові і технічні ідеї, реалізуючи їх у різноманітних потоках інформації та відповідних технічних засобах, рухаються швидше за інших у створенні та ефективному використанні комунікаційних систем і мереж, в їх практичному застосуванні у процесах управління [3].

Існує думка, що цілою державою можна керувати завдяки грамотній комунікації. Ця ідея належить Вінеру, який зазначив, що суспільна система є не тільки організованим цілим, подібно індивідууму, а й «скріплюється в ціле системою зв'язку..., володіючи динамікою, в якій кругові процеси зворотного зв'язку відіграють важливу роль».

Тому, щоб бути успішними не лише на рівні організації, а й на рівні держави, нам потрібно навчитися правильно працювати з інформацією, вміти здійснювати комунікацію між представниками різних ланок управління, знати ті чинники, які негативно впливають на процес комунікації у державних органах влади [4].

Насилля як окремий вид комунікативного зв'язку, звичний на рівнях соціального суспільства, має не тільки кримінально-правове, але й криміно-

логічне значення. І тому ми розглянемо цю проблему як кримінально-правове явище з кримінологічно-семіотичними ознаками.

У суспільстві давно вже з'явилась невербальний різновид мови сили чи, скоріше, насилля, до якого заради справедливості слід віднести фрагменти передачі інформації, які є криміналізованими в чинному законі про кримінальну відповідальність. Йдеться про погрозу вбивством, що регламентується ст. 129 КК України [5, с. 69] та є яскравим прикладом насильства як окремого виду комунікативних зв'язків, що набуває форми тільки вербальної агресії.

Саме така наука, як семіотика, і виступає гносеологією комунікації у суспільстві завдяки природі знаків, пізнавальних функцій знаків, що і є невербальним різновидом мови нашого суспільства.

Саме кримінологічна семіотика є теорією, яка дозволяє системно побудувати та верифікувати групу як вербальних так і невербальних знаків, символів, які несуть у собі достовірну інформацію про динаміку фізичного та психологічного насилля у суспільстві. Однак вважаємо за необхідне зазначити, що семіотика є сучасна суто авторська доктрина.

Встановлюючи норми поведінки, суспільство утворює умовні знаки, що символізують собою соціально принадну або, навпаки, суспільно небезпечну модель поведінки. І в цьому випадку саме кримінологічна семіотика по-новому репрезентує таку традиційну опозицію, як: «соціально принадна поведінка є суспільно небезпечною поведінкою» [6, с. 61].

За допомогою соціометрії нами було опитано декілька малих груп на предмет, звідки в них береться соціокультурний досвід спілкування. На основі отриманих відповідей ми дійшли висновку, що саме невибірковий підхід до пошуку і систематизації наочно-образних символів, які містяться у сучасній кінопродукції, вербальних символів у продукції літературної, музикальної та культурної творчості веде до стійких навичок суспільно пов'язаного з ним міжособистісного спілкування. Іншими словами, люди черпають навички спілкування з сучасної кінопродукції, музики, літератури, тощо. У граничних патологічних формах ці навички набувають ознак масової патологічної поведінки, що призводить до таких злочинів, як групове зґвалтування, вбивство у групі осіб з особливою жорстокістю, прояви хуліганства, терористичні акти, масові заворушення, поєднані із заподіянням шкоди життю та здоров'ю людей.

Показники тенденції росту злочинів, пов'язаних з умисним фізичним і психологічним насиллям, дають змогу засвідчити, що у суспільстві сьогодні мають такі деструктивні процеси, як:

- криміналізація суспільства, саме про це свідчить зростання насильницької злочинності;
- віктимізація суспільства, яка полягає у тому, що рольові позиції низки членів суспільства набувають віктимного характеру;
- соціокультурне біггерство, що свідчить про соціокультурне зубожіння сучасного суспільства в цілому.

Як зазначає автор статті «Кримінологічна характеристика людоджерства як семіотичної ознаки поведінки духовного біггера», дефініція «духовне біг-

герство» є суто авторським та кримінологічним винаходом та пропонує використовувати цю лексему як свідчення про зубожіння, набуття жалюгідних рис сукупного соціокультурного досвіду сучасного суспільства [6, с. 60].

Висновки. Підсумовуючи, можемо дійти висновку, що культурна детермінанта перевершує за ступенем значущості всі інші. Хоча стереотипи, які склалися у нашому суспільстві, і суспільне сприйняття об'єктивної дійсності помилково вказують на те, що саме спілкування, без якого неможливе існування людства, для суспільних відносин не є найголовнішим.

Пропонуємо звернути увагу на те, що успіх комунікації у суспільстві є конструктивним, а не деструктивним процесом спільної соціальної життєдіяльності, і залежить напряму від її кримінологічно семіотичного забезпечення правильною інформацією, яка в подальшому стане основою соціокультурного сукупного досвіду. Така достовірна інформація у своєму концентрованому виді може бути запропонована суб'єктам протидії злочинності, а також усім членам суспільства задля використання в комунікативній побудові суспільної поведінки лише після подолання цензури передбаченою кримінологічною семіотикою.

Дана теорія побудувалась нами у ході цілеспрямованих досліджень в галузі клінічної кримінології. Ментальне здоров'я суспільства, його звичка вибірково підходити до накопичення соціокультурного опиту, до побудови соціально прийнятих моделей масової та індивідуальної поведінки є цілковито заслугою такого актуально прикладного направлення, як клінічна кримінологія, інструментом якої є теорія кримінологічної семіотики.

Бібліографічні посилання

1. Загальна психологія / Максименко С.Д., Зайчук В.О., Клименко В.В., Папуча М.В., Соловієнко В.О. ; за ред. С.Д. Максименка. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 704 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://maksymenkopsychology.org.ua/sites/Book_Zagalna_psyhologiya_2004.htm.
2. *Телійчук В.Г.* Знання психології неповнолітніх як запорука ефективної боротьби оперативних працівників по запобіганню та попередженню злочинів, що ними вчиняються / В.Г. Телійчук // Матеріали наук.-практ. конф., 14-15 квітня 2011р. / Кіровоградський юридичний інститут ХНУВС, кафедра оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки. – Кіровоград, 2011. – 136 с.
3. *Руддінська О.В.* Менеджмент : підруч. / О.В. Руддінська. – К., 2002. – 335с.
4. *Бобик О.Л.* Способи організації та оптимізації комунікативних зв'язків у державних установах / Бобик Ольга Леонідівна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/bobik-o-l-sposobi-organizatsiyi-ta-optimizatsiyi-komunikativnih-zvyazkiv-u-derzhavnih-ustanovah>.
5. Кримінальний кодекс України: за станом на 1 грудня 2015 р. / Верховна Рада України. – К. : Парлам. вид-во, 2015. – 279 с.
6. *Карпушева І.Ю., Ігнатова Н.П.* Кримінологічна характеристика людожерства як семіотичної ознаки поведінки духовного біггера // Актуальні питання публічного та приватного права. – 2013. – № 5 (05). – С. 121.

Телійчук В. Г., Ігнатова Н. П. Кримінологическая характеристика насилия как отдельного вида коммуникативных связей в обществе. Рассмотрены проблемы

общения в современном обществе из-за отсутствия навыков социокультурного общения с точки зрения клинической криминологии, а также рассмотрен феномен насилия как отдельный вид природно-коммуникативных связей в обществе.

Ключевые слова: феномен насилия, социокультурное общество, коммуникативные связи, насилие, типичное состояние агрессии.

Teliyчук V. G., Ignatova N. P. Criminological characteristics of violence as a particular type of communication links in the community. In Article the problems of communication in modern society due to the lack of socio-cultural skills to communicate in terms of clinical criminology, as well as the phenomenon of violence is considered as a separate natural communicative relations in society. The article also deals with criminological study the relationship interpersonal skills and a common social life of all members of society, who are still missing. Mentions the lack of proper interpersonal skills and the lack of social and cultural experience of members of society the right model of communication links, and all this leads to the fact that people have no experience of normal communication, and this in turn leads to the fact that many activities membership is socially dangerous, and the rest of society becomes provocative behavior skills. So what role the position of one part of society is precisely in the use of violence in dealing with the rest of the population, are treated as victims.

Communication links as defined forms of communication that are used in society and permeated through violence. Attention is paid to physical violence and that is unfortunately not quite a new phenomenon, and even normal for all kind of communication, we appeal to stereotypical widely used expressions such as "you understand only the language of force", "people with world of violence", "forceful means to act", etc. and these expressions a lot. Also set the default state of aggression in these expressions, which is characterized by acute, often affective experience anger, impulsive without ordinal activity, in some cases it will on someone or even something "thwart the evil." This type of communication links adopted at all levels of social society: national, social microgroups, at the household level and is a vivid example of domestic violence.

It is noted that violence as a separate communication links, which are common on the social society is not only penal value, but also criminological.

To point out that the success of communication in society is constructive, not destructive process of joint social life, which depends on its direct of Criminology semiotic provide correct information, which later become the basis of aggregate socio-cultural experience.

Keywords: phenomenon of violence, socio-cultural society, communication links, violence, aggression typical state.

Надійшла до редакції 09.06.2015